

การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอ
เมืองสมุทรสาครสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
The Management of Local Wisdom for Educational Administration of Medium-
Sized Schools in Muang Samuthsakorn District under the Samuthsakorn
Primary Educational Service Area Office

สงกรานต์ ศรีพินนา¹, สมหญิง จันทูไทย²

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูในโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับที่มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบความค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการร่วมมือประสานงาน ด้านการจัดหาทรัพยากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการวางแผนปฏิบัติงาน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามเพศ พบว่าความคิดเห็นของครูชายและครูหญิงที่มีต่อการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครู พบว่าความคิดเห็นของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

คำสำคัญ: ครู, การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น, การวางแผน

ABSTRACT

The purposes of this research were to examine and to make a comparison of the management of local wisdom for educational administration of medium-sized schools in Muang Samuthsakorn District under the Samuthsakorn Primary Educational Service Area Office. The study sample comprised 317 teachers of medium-sized schools in Muang Samuthsakorn District under the Samuthsakorn Primary Educational Service Area Office. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with the reliability of .87. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), t-test, F-test.

The research results were as follows: 1) The management of local wisdom for educational administration of medium-sized schools in Muang Samuthsakorn District under the Samuthsakorn Primary Educational Service Area Office was overall practiced at highest level. The items listed in order included collaboration, resource provision, performance evaluation and planning. 2) According to the comparison results of the management of local wisdom for educational administration of medium-sized schools in Muang Samuthsakorn District under the Samuthsakorn Primary Educational Service Area Office, it was found that, as classified by gender, the opinions of male and female teachers towards the local wisdom management for school's educational administration were not different. However, as classified by teachers' work experience, it was found that their opinions were difference at the .05 level of significance.

Keywords: teachers, management of local wisdom, planning

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจน เพื่อศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดี ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

การจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็น วิธีการเรียนการสอนที่มีความหมายต่อผู้เรียน มีความสอดคล้องกับชีวิตจริง และนำมาซึ่งความ ภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน นอกจากนั้นแล้ว การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานวิชาการผู้ที่มี ส่วนร่วมเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจช่วยให้ต่าง ฝ่ายต่างมีความรู้ ประสพการณ์ มีความสมบูรณ์

มากขึ้น ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนที่ยั่งยืน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญยิ่งนับวันวัฒนธรรมท้องถิ่นจะสูญหายไปไร้ผู้สืบทอด เป็นการผสมผสานภูมิปัญญาความรู้ การปฏิบัติการถักทอสายใยของท้องถิ่นที่มีมาแต่ในอดีต อย่าง บ้าน วัด โรงเรียน ให้กลับมามีบทบาทเข้มแข็งอีกครั้ง ดังนั้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานวิชาการถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ

ดังนั้นคุณค่าและความสำคัญของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จึงเป็นจุดเปลี่ยนของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ต่อการศึกษาระบบการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน เปลี่ยนไปในทางที่ดี ผู้คนในวัยที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งเด็ก ผู้สูงอายุ และคนที่เคยยึดกุมอำนาจทางความรู้อย่างครูกลับมาแน่นแฟ้นและให้ความเคารพศรัทธากันมากขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนปรับเปลี่ยนวิธีการคิดเมื่อโรงเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน เกิดวัฒนธรรมการถกเถียงการใช้ภูมิปัญญาหาทางออกร่วมกัน ชาวบ้านเกิดความตระหนักในตัวตน รู้ความหมายของความรู้พื้นบ้าน และวัฒนธรรมที่ถูกละเลย นำมาซึ่งอุดมการณ์ร่วมที่จะขับเคลื่อนการศึกษา ของลูกหลานให้ เป็นไปในทิศทาง “รู้จักรักเหง้าที่เท่าทันโลกาภิวัตน์” ซึ่งนี่คือพลังของคนทั้งมวล เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของ

การปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาประชากรอย่างแท้จริง ด้านสังคมและวัฒนธรรมมีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม ชุมชน และผู้ประกอบการมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่บุตรหลานของตนเองมาโดยตลอด จึงทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

จากปัญหาการละเลยและละทิ้งภูมิปัญญาไทย คนไทยในยุคปัจจุบันมีวิถีชีวิตแบบสมัยใหม่ภายใต้สังคมที่ผสมผสานระหว่างเก่ากับใหม่ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่นับวันมีแต่จะเสื่อมโทรมกำลังก้าวเข้าสู่ภาวะการขาดความสมดุลระหว่างคน สังคม และธรรมชาติ การขาดนโยบายในการส่งเสริมด้านภูมิปัญญาไทย การบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนรู้อันในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการศึกษาสืบทอดภูมิปัญญาไทย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และชุมชนบางส่วนยังไม่เข้าใจ จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนโรงเรียนหลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลางและได้พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับครูในโรงเรียนขนาดกลางด้วยกันพบว่าปัญหาที่พบจะคล้ายๆกันดังนั้นผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงสนใจศึกษาการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเพื่อนำมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตาม

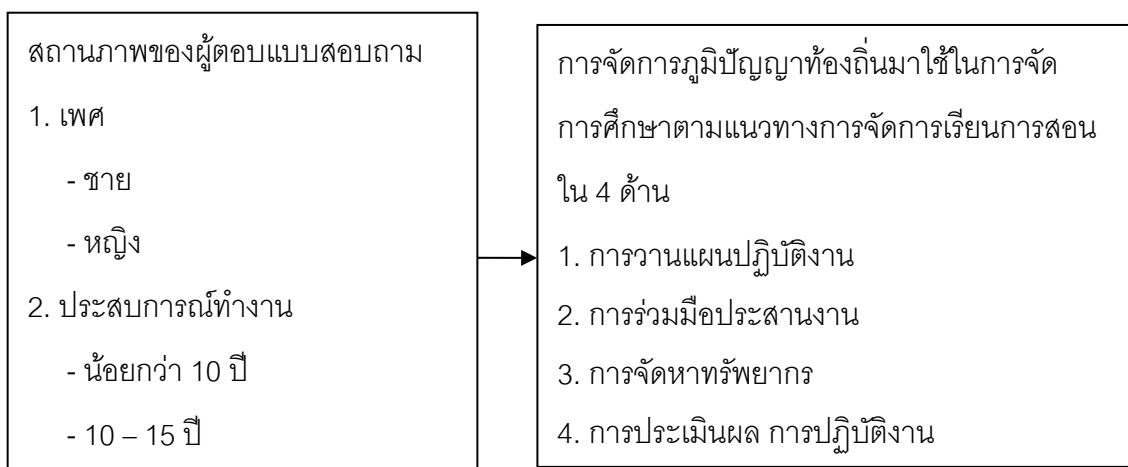
แนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วงจรคุณภาพเดลมิ่ง PDCA ได้แก่ 1) การวางแผนปฏิบัติงาน 2) การร่วมมือประสานงาน 3) การจัดหาทรัพยากร 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 910 คน จำนวน 30 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปเครซีและมอร์แกน ของครูของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน และใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา จากประชากรครูโรงเรียนขนาดกลาง อำเภอมืองสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2561 จำนวน 67 โรงเรียน 317 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 10-15 ปี

2. ผลการวิจัย พบว่า การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการร่วมมือประสานงาน และการจัดหาทรัพยากรลงมา คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามเพศพบว่า ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ส่วนที่เหลืออีก 3 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเซฟเฟ

อภิปรายผลการศึกษา

การวิจัย เรื่องการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการวางแผนการปฏิบัติงานภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานวิชาการของโรงเรียนรองลงมา คือ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ผู้เรียน และ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผนสามารถกำหนดวิถีทางที่ปฏิบัติได้เป็นการล่วงหน้าซึ่งจะทำให้เกิดความสำเร็จตามความปรารถนาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สจัด ปินตานา (2555) ได้ศึกษา การใช้หลักสูตรในโรงเรียนแกนนำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพะเยา

พบว่า โรงเรียนทั้งสองได้จัดทำหลักสูตรโดยมีความร่วมมือของชุมชน จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการใช้สื่อการเรียนการสอนจากภูมิปัญญาในท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ครูผู้สอนเน้นการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง มีการรายงานผลการศึกษาให้กับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ปัญหาในการดำเนินงานการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ บุคลากรมีความรู้ที่ไม่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการเรียนการสอนน้อย ขาดเอกสารศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ผู้ปกครองมีความต้องการเน้นให้นักเรียนเก่งด้านวิชาการมากกว่าด้านอาชีพ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นงานด้านวิชาการของโรงเรียน จำเป็นต้องมีการวางแผนในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดหลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในท้องถิ่นในการวิเคราะห์ ร่วมกันกำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน และร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้

2. การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการร่วมมือประสานงานอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการให้ความรู้ในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ชุมชนรองลงมา คือประสานงานการใช้ภูมิ

ปัญญาท้องถิ่นทั้งในชุมชน และนอกชุมชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และเห็นแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการเรียนรู้อย่างชัดเจน กระตุ้นให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ อนุตร ขอสันติวิวัฒน์ (2558) ได้ศึกษา การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพังงา พบว่า แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูและผู้บริหาร นำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกได้ดังนี้ คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด ความเชื่อในท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น การประกอบอาชีพในท้องถิ่นโดยยึดหลักพึ่งตนเอง และแนวคิดหลักการปฏิบัติ หรือเทคโนโลยีที่ชาวบ้านนำมาใช้ในชุมชน การปฏิบัติการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อมองในภาพรวมพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอน มีการดำเนินงานโดยมีการสำรวจสภาพปัจจุบัน และปัญหาความต้องการมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักสูตร มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า มีการจัดสรรงบประมาณและการติดตามผลการดำเนินงาน โดยดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน ยกเว้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแนวคิดหลักการปฏิบัติ หรือเทคโนโลยีชาวบ้านที่นำมาใช้ในชุมชน ที่ดำเนินงานตามโครงการ/แผนการสอนเป็นบางส่วน มีการจัดสรรงบประมาณบางส่วน มีการติดตามการปฏิบัติงานเป็นบางครั้ง และจากการ

เปรียบเทียบเกณฑ์การปฏิบัติงานบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระบุว่าควรมีการอบรมเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ครูผู้สอนได้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และเห็นแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการเรียนรู้อย่างชัดเจน กระตุ้นให้ครูเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริม การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และควรจัดเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการจัดหาทรัพยากรอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการเลือกสรรครูภูมิปัญญาท้องถิ่นรองลงมา จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนในการให้การศึกษาต่อ สอดคล้องกับ ชูเดช เฟื่องฟู (2559) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนในการ

ให้การศึกษาต่อ เข้ารายงานผลเพื่อทราบรายงานผลการใช้งบประมาณของโรงเรียนและการช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาโรงเรียน ส่วนการไม่มีส่วนร่วมคือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อใช้จัดการเรียนการสอน ตรวจสอบงบประมาณประจำปีของโรงเรียน และนักเรียนไม่เข้าใจภาษาไทย บุคลากรขาดแคลน งบประมาณไม่เพียงพอ และควรแก้ไข ปัญหาที่พบอย่างเป็นรูปธรรม

4. การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา และติดตามการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำคัญ มีการให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ต้องมีการวางแผนร่วมกัน มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ นัยนา อุปกุล (2557) ศึกษา พบว่าสภาพการพัฒนา ระบบสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงใหม่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นผู้ที่มิบทบาทที่สำคัญในการริเริ่มให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ต้องมีการวางแผนร่วมกันมี

การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ส่วนการประเมินผลให้มีการนิเทศ ติดตาม ระหว่างการดำเนินงาน เพื่อให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุง พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และนนงนัทส์ แก้ววงศ์ดี (2558) จากการศึกษา พบว่า ด้านการวางแผนมีการวางแผนปฏิบัติงานวิชาการการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ จัดครูเข้าสอน จัดหาสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดองค์กรมีการพัฒนาครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติงานวิชาการ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการควบคุม มีการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่การดำเนินงาน เนื่องจากทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เพื่อนำไปปรับปรุง และพัฒนาให้ดีขึ้น

5. ผลการเปรียบเทียบการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามเพศ พบว่าไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกประสบการณ์ทำงาน 10-15 ปี กับ 15 ปีขึ้นไป พบว่า ด้านการร่วมมือประสานงาน ด้านการจัดหาทรัพยากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการ

เปรียบเทียบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe Method) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ทำงานของครู ที่นำมาใช้กับการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความร่วมมือของชุมชน สอดคล้องกับ สงัด ปินตนา (2555) ได้ศึกษา การใช้หลักสูตรในโรงเรียนแก่นนำการปฏิบัติการระบวณการ เรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า โรงเรียนทั้งสองได้จัดทำหลักสูตรโดยมีความร่วมมือของชุมชน จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการใช้สื่อการเรียนการสอนจากภูมิปัญญาในท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ครูผู้สอนเน้นการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง มีการรายงานผลการศึกษาให้กับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ปัญหาในการดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นได้แก่ บุคลากรมีความรู้ที่ไม่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการเรียนการสอนน้อย ขาดเอกสารศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ผู้ปกครองมีความต้องการเน้นให้นักเรียนเก่งด้านวิชาการมากกว่าด้านอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ควรมีการกำหนดการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มสาระที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในงานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานวิชาการ เพื่อพิจารณาแนวทางที่

จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และให้การสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานวิชาการมากขึ้น

1.2 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรมีการติดตามการปฏิบัติงานของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มีความยั่งยืนสืบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในงานวิชาการที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550 เพื่อกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และ ควรศึกษาการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานวิชาการในโรงเรียนอื่น ๆ ด้วย เพื่อเป็นข้อมูลในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในงานวิชาการของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไข**

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา

ชูเดช เฟื่องฟู. (2559). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนแม่แสบเหนือ**

อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นงนภัส แก้ววงศ์ดี. (2558). **การบริหารงานวิชาการของศูนย์โรงเรียนวัดท้องฝาย สำนักงานเขต**

พื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นัยนา อุปกุล. (2557). **การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการ**

เรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สงัด ปินตานา. (2555). **การใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนแกนนำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้**

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.